

עבודה זרה השו"ב אתה מפל פסק המישו 182

עין משפט
גד מצוה

והוא שיש פסוקים
בשם ה' וכו' וכו'
ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'
ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

בית יחיא...
ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

מכתב
הש"ס

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

ועל כן נראה
שם ה' וכו' וכו'

עון משפט
כ מצוה
סא א חטאת רבתי
קא טעין יי
סב כ טעין חטאת
סג טעין חטאת
סד טעין חטאת
סה טעין חטאת

זען חטאת
זען חטאת
זען חטאת
זען חטאת
זען חטאת

השוכר את הפועל פרק המושג עבודת ה' ודבר

בפרק זה יבא לידי דעתנו שיש ענין עבודת ה' ודבר
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'

בפרק זה יבא לידי דעתנו שיש ענין עבודת ה' ודבר
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'

הנחת הדבר

הנחת הדבר
הנחת הדבר
הנחת הדבר
הנחת הדבר
הנחת הדבר

בפרק זה יבא לידי דעתנו שיש ענין עבודת ה' ודבר
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'

בפרק זה יבא לידי דעתנו שיש ענין עבודת ה' ודבר
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'

בפרק זה יבא לידי דעתנו שיש ענין עבודת ה' ודבר
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'
הוא עבודת ה' ודבר זה עבודת ה' ודבר זה עבודת ה'

מכאן

אמר להם כל מה שאתם עושים... וכן הלאה... וכן הלאה... וכן הלאה...

והנהיגו בהם חוקים... וכן הלאה... וכן הלאה... וכן הלאה...

והנהיגו בהם חוקים... וכן הלאה... וכן הלאה... וכן הלאה...

והנהיגו בהם חוקים... וכן הלאה... וכן הלאה... וכן הלאה...

והנהיגו בהם חוקים... וכן הלאה... וכן הלאה... וכן הלאה...

והנהיגו בהם חוקים... וכן הלאה... וכן הלאה... וכן הלאה...

אמר הכותב דמי שפוקה קלה שאנה בו יוסה איה

ריוח מולא ית ספירי המונח הנה ומנ

עוד סגולתן רחוק וגו' אמר הכותב דמי שפוקה קלה שאנה בו יוסה איה

הוא ואקשינן עלה מברייחא דקתני אין

עוד סגולתן רחוק וגו' אמר הכותב דמי שפוקה קלה שאנה בו יוסה איה

הוא ואקשינן עלה מברייחא דקתני אין

אמר הכותב דמי שפוקה קלה שאנה בו יוסה איה

הוא ואקשינן עלה מברייחא דקתני אין

וחבית

וחבית

שפת כחן וורה דעה קוק הלכות מעורבות קיד

מורה זהב

אין לאסור הבנים כי עוין גמולתו תהיה כיון (קפ"ט) וממנו אסורה הוצאה ואם כן יתקן במה שיש... (ה) דמשמרו בה פשיטתו תכיר פירוש פשוט וזהו... (א) אין צורך כי יקרא פסוקו וזהו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

באר הגולה ע"כ יקרא פסוקו... (ה) דמשמרו בה פשיטתו תכיר פירוש פשוט וזהו... (א) אין צורך כי יקרא פסוקו וזהו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

היה וכו' (ס) התקן פסוקו ח"ק ע"כ יש מתקן... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

היה וכו' (ס) התקן פסוקו ח"ק ע"כ יש מתקן... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

מזמן ששאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

מזמן ששאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

ועוד שאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

ועוד שאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

ועוד שאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

ועוד שאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

ועוד שאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

ועוד שאלוהו ג' ענינים וכו' (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו... (א) וזהו פסוקו וזהו פסוקו...

קובץ שפתי בון יורה דעה קת הלכות מערובות מורי זב

בא תגלה כתי ויקי עס במשה לא עס ולא במהילא וכי לכל אמר מורד וכו' כי כרעיהו ופסוקים ופסוקים ספור משום שאלו פסוקים כוונתו לא לומר שיש להם חשיבות מיוחדת אלא לומר שיש להם חשיבות כללית כשם שהם נמצאים בכל מקום.

הנהגה זו נראית כהנהגה של רמב"ם ופוסקים אחרים שרצו להקל בדיני מערבות ופסוקים אחרים.

בא תגלה כתי ויקי עס במשה לא עס ולא במהילא וכי לכל אמר מורד וכו' כי כרעיהו ופסוקים ופסוקים ספור משום שאלו פסוקים כוונתו לא לומר שיש להם חשיבות מיוחדת אלא לומר שיש להם חשיבות כללית כשם שהם נמצאים בכל מקום.

גילוי מהושי"א

הנהגה זו נראית כהנהגה של רמב"ם ופוסקים אחרים שרצו להקל בדיני מערבות ופסוקים אחרים.

בא תגלה כתי ויקי עס במשה לא עס ולא במהילא וכי לכל אמר מורד וכו' כי כרעיהו ופסוקים ופסוקים ספור משום שאלו פסוקים כוונתו לא לומר שיש להם חשיבות מיוחדת אלא לומר שיש להם חשיבות כללית כשם שהם נמצאים בכל מקום.

הנהגות והערות

הנהגה זו נראית כהנהגה של רמב"ם ופוסקים אחרים שרצו להקל בדיני מערבות ופסוקים אחרים.

בא תגלה כתי ויקי עס במשה לא עס ולא במהילא וכי לכל אמר מורד וכו' כי כרעיהו ופסוקים ופסוקים ספור משום שאלו פסוקים כוונתו לא לומר שיש להם חשיבות מיוחדת אלא לומר שיש להם חשיבות כללית כשם שהם נמצאים בכל מקום.

בא תגלה כתי ויקי עס במשה לא עס ולא במהילא וכי לכל אמר מורד וכו' כי כרעיהו ופסוקים ופסוקים ספור משום שאלו פסוקים כוונתו לא לומר שיש להם חשיבות מיוחדת אלא לומר שיש להם חשיבות כללית כשם שהם נמצאים בכל מקום.

בא תגלה כתי ויקי עס במשה לא עס ולא במהילא וכי לכל אמר מורד וכו' כי כרעיהו ופסוקים ופסוקים ספור משום שאלו פסוקים כוונתו לא לומר שיש להם חשיבות מיוחדת אלא לומר שיש להם חשיבות כללית כשם שהם נמצאים בכל מקום.

יש בקדירה כ' כנגד הטפה כי הטפה אומרת כל סביבותיה.
 חלה שרבינו מאיר ז"ל היה אומר⁵ אם יש צמצול שבקדירה
 כ' פעמים כ' של הטיפה מומרת שהטיפה אינה אומרת חלה
 עד כ', ואם יש צמצול כ' לצטל אומת כ' מומת. אמנם נדון
 לדעת אם קדירה רוחמת מקבלת זיעה, לשמא חוס הרחימה
 טעה מעכבמה מלקבל הזיעה. והכל יש לחוש שהאלתם
 שחממה מצטלת ומונעת רחימת העלויה.^L

כז

גד לרגלי דבידן. ולי מה יקרו אמרין. כושל יקמון מלין.
 ועל מי לא יקום אורן. שמעמי שמען שמממי. כי לפי
 השמע דוגמתיך לא ראיתי. מקור חכמה מתחלה מתחממי.¹
 ען הדעת על יוצל ישלח וינקמו. למל עדיך יעלה על שפה.
 יפטר לחדשו פרו למאכל ועליו לחרופה.

מזה שכחתי שמלאת בשם ר"י ז"ל בתוספות מולין² גי'
 ניקשה המרה טריפה, והיחל דלית ליה מרה לל כשרה
 ללאו אבר הוא. וגם מדלא קמיני ה"ה ניעלה. וליכא למימר
 דה"ה מדקמיני גי' טמול ניקב טרפה נטל כשרה. ומו מדקמיני
 נטל הכבד וצעיני כוית צמקוס מרה מכלל דני לא נטל הכבד
 אף על גב דלית ליה מרה כשרה וגם הכשיר שמי מדרות.

דע לך כי הפרישות בארץ הואת הם פרישות מלמדיים שלא
 שמעו כל זכרון ולאו לימנן וגמלו באילן גדול. ותלמידים
 פירשוט לפני הרב רבי פנחן ושאר גדולים ז"ל ואין לקמור
 עליהם. כי יש צדי פרישת רצונו שמעון ז"ל ולא כבוד כן. חלה
 כל הסורין שיש בצאלנו כמות כון ניעלה המרה טרפה וכן
 שמי מדרות. ופעמא דכתב טעם לפגם הוא, וכי הטרפות
 מליי באבר והלא נקב טרפה אע"פ שאינו אבר. ומה שכמו
 מדלא קמיני ה"ה ניעלה. ה"ה לא קמיני נטל חלב והריחה
 והדקין. אע"ג דצטמול קמיני צממתיני נטל כשר וקאמר
 צממא ניקב טרפה, און מדמיני צממתיני. זה ליה. ומה שכחתי
 מכתב, אדרישא משם משמע דצעיני שיהא קיים הכבד צמקוס
 שהמרה תלויה. ולמלאן דאמר כוית צמקוס שהיא מיה גס הוא
 מלידן קאת מן הכבד צמקוס מרה, חלה שמלידן שיפאר
 ממנו כוית צמקוס שהיא מיה.

כח

[*ועוד] ילמדנו רצ"י על עניין מה שאמרו רשומיו ז"ל²
 על ענין הסיריחא כי אפא מכה צדופן חליין

5 תשובות פסקים ומהגים, ב, חלק הפסקים סי' עב—עג.
 כז 1 צ"ל "מחוליתו". 2 מב, א ד"ה ניקב. ולפינו שם להפך.
 דניקשה טרפה וכל שכן ניעלה.
 כח. 1 נוסח השאלה נער "הדין מבואר" נוסף על פי כ"י (א. ע' 13).
 סימן זה הוא המשך לסדרת השאלות ששאלו, מוקדמי ברדולדי,
 שחלחלה בכלל יו. ע"ש. 2 חלקי מח, א.

ושאלות¹ צינים טרופות בקערה ונמלא קודם דם על
 התלמון של אחד מהם ולקחה השפה התלמון
 שהיה הקודע עליו וחקמו, אם המומה שבקערה מומה אם לאו.
 תשובה. יראה לי כל צינים טרופות בקערה אינו ניכר אם
 היה הדם על התלמון או על התלפון שמה היה
 מן לקצר דשדל מיכלא צבוליה וספקא דאורייתא לחומרא.
 ואפילו כשלקחה התלמון התלפון שהוא דק, וכלול נמערב
 ונשאר בקערה ונעשה הכל אסור. ושלוס נכפס

אשר בן הי"ד יחיאל ז"ל

כח

רמה ששאלת שהוא מנהג פשוט בואת הארץ שלא לאכול
 בשר ששטה בלא יקור ג' ימים אם הוא משנה או גמרה
 או מדרש או גאון. מנהג זה לא שמעתי¹ כי מה מלי ציקור
 החלב אינו נבלע בבשר כיון הוא קר. חלה עובדין צאשמו
 וצירפת על פי הגאונים² שכחצו דבשר שטה ג' ימים חלה
 מלימה שגזרז הדם צמוכו ואינו יולא על ידי מלימה ואסור. ורבי
 מאיר מרוענוטורק ז"ל³ התירו בלוי דלף אם לא ילא הדם לחון
 הוי דם האצרים שלא פירש ומומר. חכל לבשלו בקדירה אסור.
 ולע"פ שאינו פולט על ידי מלימה פולט דמו על ידי קדירה.
 וכפרות וקערתם של ען שאלו כון בשר רוחם מגיעין צמיס
 רוחמין ומומר לאכול בהם חלב.

אשר בן הי"ד יחיאל ז"ל

כו

בבבבי שימיה, ששאלת על אלתם חולפת אם יכולין לחת למטה
 צבירה חמת קדירה של בשר. נראה לי שאסור ואפילו
 האלתם הוא כמו חלב. דמתן צפ"צ דמכשירין¹ מרזן
 טמאה² זיעתה טמאה, וטוורה³ צי יוסן. צריכה שציעת
 והצית מויע מממתה אם טמאה זיעת כל הצית שממתמה
 טמאה. ועוד שנינו התם⁴ זיעת האדם טוורה, שמה מים
 טמאים והזיע זיעמו טוורה, נא צמיס שאובין והזיע זיעמו
 טמאה. מכל הלין שמעיין לזיעה היוולת מן הדבר השונה
 כלומו דבר. נמלאת זיעת האלתם חולפת היא חמצל והזיע ליה
 כעיסת חלב שניפלה על קדירה מצמון שאוסרת הקדירה ואפילו

כד. 1 הביאה הטור י"ד סי' טו.
 כה 1 מנהג זה מוכח בשם ר' יואל חלי בשם "הראשונים", וכן בשם
 מהר"ם מרונטבורג. ראה תשובות פסקים ומהגים לד"מ מרונטבורג, ב.
 חלק הפסקים סי' לו—לה ובהערות המהיר שם. 2 ראה שם סי'
 לג ובהערות המהיר. 3 שם סי' לג—לה.
 כו 1 מ"ב. 2 בחוצות וניצואה ב נוסף כאן: "פי' של מים
 שאובין". 3 שם נוסף: "כלומר מרחץ של מי מעין". 4 מ"א.

וכתבים

סימן קג - קה

מסקים

שמו

סימן קג

75

[שאלה:] מחבתי של חלב תחת הקדירה של כשר שכתב הרא"ש הזיעה עולה ואוסר, כמה שיעור הרחקה. וכן מה שכתב המרדכי פ' גיד הנשה: שאסור לשפוך שומן כשר לגר הדולק ויש בו שומן טריפה, אי אייר דווקא על ידי נצוק ומשום חיבור או בכל ענין, וכמה שיעור הרחקה.

←

[תשובה:] ההוא דכתב הרא"ש במחבת של חלב, נראה השיעור שאם אין היד סולדת בו בקדירה של כשר מחמת הזיעה, אפי' אם היה הזיעה עולה אפי' שעה אחת אפי' שתים אין איסור בדבר אם לא שהקדירה ורוחת בפני עצמה. ונדע שכן מהגה פשוט שיתלים בשר לייבש למעלה מן הכירה שמבשלין עליה חלב חזיר אפי' שהזיעה עולה. מן התבשיל של חלב, הואיל ואין היד סולדת בכשר מחמת חום אותה זיעה אינה אוסרת. כמו שראינו בהגה"ה ב"ש איסור והיתר, שהזיעה אוסרת ומיית ראה מחבת מכשיריך, ותשובה זו איננה באשירי ולא ביורה דיעה"ה.

והוא דמרדכי דכתב דאסור לשפוך לגר של חלב, במרדכי שלנו ליתא. ומצאנו בתשובת הגה"ה מהר"י

מוליין ז"ל שהשיב למהר"ר אליעזר בן מהר"ר נתן ז"ל שכתב שב"ש מרדכי נמצא פסק זה פ' כל הבשרי. וכתב הגאון הג"ל באותה תשובה דנראה לו שאין שייך נצוק כשאר איסורים אלא לגבי יין נסך, והאריך בראיות וטעמים. גם נראה לומר דלא שייך ניצוק אלא לגבי יי"ג, ולענין טומאה וטהרה, ומשום דהיי מילי תולין בנויעה ולא בנתינת טעם. יי"ג אסור כמגע וטמא גמי במגע, וטהרה אשכחן נמי עיי' מגע כגון בהשקה ועיי' עירוב מקוואות בקליפת השום, אבל שאר איסורין דלא חלו אלא בנתינת טעם אין נצוק אסור בהן. וגדולה מזו אמרין גבי כלי מתכת דחם מקצתו חם כולו, ואעפ"כ פסקו רבותניו דלא אמר מולין בליעתו ככולו, קבלה ממורי דודי הקדוש מהר"ר אהרן ז"ל דהכי נהיגי. והשתא ק"ו אפי' כלי מתכות דחזרו גמור הוא יתיר מן הקילוח דמשקין, אפי'הו אינו מולין בליעה מצד זה לצד זה, וכ"ש האינו, ופסק המרדכי דלעיל אינו לפני שהייתי יכול לדקוק בו מה טעמו, אבל [הטעם] אינו משום נצוק (כל) [כלל] כך כתב הגאון הנ"ל בתשובה גם כן.

סימן קד

[שאלה:] ראובנו נעשה ערב לשמעון מחמת הנכרי בק"ן וריבית, שבכל עת שיתבע את שמעון יאכל עם סוס שקורין ליישטיין. ועתה אומר ראובן הק"ן אפרעך והריבית לא אתן לך, ושמעון משיב איני חובע שום דבר רק אכילת הסוס כמו שתקשרת נגדי. תחת חותם נכרי אי הוה נקיט בכובשיה וכו', אין מעשה לפנינו רק הדין אני הפך לדעת.

[תשובה:] לא ידענא מאי קא מבניא לך ברה, כיון דאסור ליקח ממנו ריבית גם הליישטונגא אסור לקבל ממנו. (מ"מ) [יממה נפשך אם ההולאה] מאכילת הסוס הריית לעצמו היינו נשך ותרכית. ואפילו אם הנהא וריית לנכרי אחר מ"מ אסור, (בהוי"א) [כהוי"א] שפסקו החוסים, ויתר חבורים דאסור לומר לחבירו אלוהו לך מנה כדי שתחן ד' דינרים לצדקה.

סימן קה

[שאלה:] אם למרט נוצות לאווחות חיים, אי דמא לגינת כבשים או אי הוה צער בעלי חיים. גם לחתוך לשון העוף כדי שידבר, ואונים וזנב מכלב כדי ליפותו. [תשובה:] נראין הדברים דאין אסור משום צער בעלי חיים אם הוא עושה לצורכיו ולתשמישו.

דלא נבראו כל הבריות רק לשמש את האדם כראיאתא פדק בתרא דקידושין (פב, א). ותדע דכפי' כי דבי"מ (לו, א) חשיב פניקה צער בעלי חיים, וא"כ היאך מותר משא כבד על בהמתו להוליכו ממקום למקום הא איכא צער בעלי חיים. וכי"ת אין הכי נמי, הא אמרין התם דרבנן דר"י הגלילי סברו דאפילו תחת משאו

פ"י קג: 1. מובאת בלקט"י ח"ב עמ' 1. 2. כלל כ' סי' כ"ה. 3. לפינוי הוא כפי' כל הבשר שי חשטין, וכמשיב רבינו לקמן ועיי' בדברי אחרות שם (אות קי"ב) ועיי' ישיש חולין (פגיה סי' ל"ז). ועד"ס (סי' ק"ה סק"ה). 4. רמ"א (סי' צ"ב סי"ח) ועיי' הי' רע"א שם. 5. עיי' מכשירין פ"ה מ"י, ועיי' שבת מ, ב ובדרכי שלום שם ומעשרות (פ"א הי' וענ"א (סק"ס). 6. לפינוי אינא בחשך שם. 7. לפינוי אינא בטור יב"ד סי' צ"ב. 8. חשך מהר"ל למהר"ן מאנ"א סי' ס"ח והזכרות סי' נ"ב סי' ב. 9. סי' חשטין [ע"ל הע"ה] כ"ג. 10. עיי' שו"ת סי' י"ד ומשיב שם. 11. טור סי' צ"ב ועיי' שיע"ד סי' פ"ה בה"ג מהר"א"י (סק"א) וה"ר י"פ לחשבין (סי' שמ"ט). 12. הלכה: רמ"א (סי' ק"ה סי"ג) וענ"כ גור"א (סק"בא).

סי' קד: 1. מובאת בלקט"י ח"ב עמ' 17. 2. ב"מ ק"א, כ שבועות מא, א. 3. תקנתו מלקט"י שם ובצ"ל. 4. ב"מ נו, ב' ד"ה לפסק. 5. עיי' מרדכי בי"מ סי' תמ"ט ועיי' טור ורמ"א (סי' ק"ט סי"ח).

סי' קה: 1. רמ"א (אבהע"ז סי' ה' סי"ד) ועיי' תשרי ורמ"א (סי' ע"ט) ועיי' תשרי יחודה יעלה (ח"ב סי'

שפתי ברוך יורה דעה סימן צב הלכות בשור בחלב מורה דבה

קמז

אבל אם אין בו, דאפילו בכל דאשון ממש אינו מבשל ולא בולע אם אין הדי טורחת כמיש בפק"ו יושבת (מי עמוד ב') ובירושלמי שם ופרק קמא דמעשרות הלכה ו' הכל מודים בכל שני שהוא מותר מה בין כלי ראשון מה בין כלי שני אמר רבי יונה באן וכאן אין הדי שליטה אל"א כ"י: (מנחם אשתי קדירות כ"י, עיין תוספות ל"ח עמוד א' ד"ה ט"ב)
 מחמיכה כ"י, וכמה ספר החרומה וכל שכן בשתי קדירות שהן אצל האש ונוגעת זו בו ועיין הגהות אשרי' ומדברי שם: (מנחם כ"י ב"ר, ר"ל בחלב שאינו מהותן שאין הספה נופלת על ידי

באר הגולה
 ז' מנתת מיין מיין קפ"ו:
 דגול מרבבה
 מלכא מיין מילא מיין
 מיין ועיין לקמן מיין
 ק"ץ טעוף ל' כהנה
 טעמו אלא ל"כ כהנה
 חממת משניס וכו':
 [וען דלא חשיב ערורי וכו', ועיין מיין ק"ף
 כ"י, מיין י' ומקפ"ו,
 אלו ללא דשמי שם
 שמיל על גבי הכנה וגם
 נפקת הקלות ועיין לעיל
 ק"ף ל"ז:
 ג' יחין מורישא
 מר ובבלע בקדדה
 ואוסרותה, עיין מיין
 ק"ח טעם א' בהג"ה אם
 אפר טחי המכתב כ"י
 דהוה ככתיב כ"י:
 מה זר של חלב,
 עוברא במעוק שחזיק
 טכ"ז על אור חז"ל של
 חז"ל ער שחומם המכין
 והנה כיון דלא נצט
 בולב אזיל שלהוב אין
 בו ממש לייחן באר
 היטב מיש לחליק
 סיטון בנר של חלב
 ועיין ש"ך סימן ק"ח
 סי"ג י"א:
 מו כי אם גרידה, עיין
 ש"ך סימן צ"ג אור כ"א
 שהוא פחות מקליפה
 קצת ועיין בשפה ועיין
 כס"ז סימן צ"ג סי"ג י"ד
 והל"ם הדמיות וכו'
 אפשר לגודים ותוס'ן
 עליהם טיפה ב"ל י"ד
 לגבי החי"ם א' מ"ש
 בפניו דהחלב מתוך
 יושבו נתון טעם לפנ"ם.
 ב' לדעת הש"ע סוף
 סימן צ"ג כיון דהג'
 הטיפה כל שמוש הוא
 בשפע ואם ישנה ג"כ
 אותו מנה לת יופנס
 התלוצ וכשהתוך החלב
 ממנו ולא נודע מקום
 שהיה עליו הטיפה
 מובטל אותו מקום
 בשאר חלקי הקטרה הזה
 צ"ע בפ"ט משנה ה'
 דהרימות ואין כאן כי
 אם מה שבטל
 לתחולה איסור פנים
 ועיין גליון ריש סימן
 קכ"ב, כשם פ"י חדש
 סימן מ"א ס"ק י"א
 ועיין סימן ק"ז סי"ג ב'
 ועיין גליון סימן צ"ג
 ס"ק ג':
 ו' וסימן ק"יז

ז' מנתת מיין מיין קפ"ו:
 דגול מרבבה
 מלכא מיין מילא מיין
 מיין ועיין לקמן מיין
 ק"ץ טעוף ל' כהנה
 טעמו אלא ל"כ כהנה
 חממת משניס וכו':
 [וען דלא חשיב ערורי וכו', ועיין מיין ק"ף
 כ"י, מיין י' ומקפ"ו,
 אלו ללא דשמי שם
 שמיל על גבי הכנה וגם
 נפקת הקלות ועיין לעיל
 ק"ף ל"ז:
 ג' יחין מורישא
 מר ובבלע בקדדה
 ואוסרותה, עיין מיין
 ק"ח טעם א' בהג"ה אם
 אפר טחי המכתב כ"י
 דהוה ככתיב כ"י:
 מה זר של חלב,
 עוברא במעוק שחזיק
 טכ"ז על אור חז"ל של
 חז"ל ער שחומם המכין
 והנה כיון דלא נצט
 בולב אזיל שלהוב אין
 בו ממש לייחן באר
 היטב מיש לחליק
 סיטון בנר של חלב
 ועיין ש"ך סימן ק"ח
 סי"ג י"א:
 מו כי אם גרידה, עיין
 ש"ך סימן צ"ג אור כ"א
 שהוא פחות מקליפה
 קצת ועיין בשפה ועיין
 כס"ז סימן צ"ג סי"ג י"ד
 והל"ם הדמיות וכו'
 אפשר לגודים ותוס'ן
 עליהם טיפה ב"ל י"ד
 לגבי החי"ם א' מ"ש
 בפניו דהחלב מתוך
 יושבו נתון טעם לפנ"ם.
 ב' לדעת הש"ע סוף
 סימן צ"ג כיון דהג'
 הטיפה כל שמוש הוא
 בשפע ואם ישנה ג"כ
 אותו מנה לת יופנס
 התלוצ וכשהתוך החלב
 ממנו ולא נודע מקום
 שהיה עליו הטיפה
 מובטל אותו מקום
 בשאר חלקי הקטרה הזה
 צ"ע בפ"ט משנה ה'
 דהרימות ואין כאן כי
 אם מה שבטל
 לתחולה איסור פנים
 ועיין גליון ריש סימן
 קכ"ב, כשם פ"י חדש
 סימן מ"א ס"ק י"א
 ועיין סימן ק"ז סי"ג ב'
 ועיין גליון סימן צ"ג
 ס"ק ג':
 ו' וסימן ק"יז

ז' מנתת מיין מיין קפ"ו:
 דגול מרבבה
 מלכא מיין מילא מיין
 מיין ועיין לקמן מיין
 ק"ץ טעוף ל' כהנה
 טעמו אלא ל"כ כהנה
 חממת משניס וכו':
 [וען דלא חשיב ערורי וכו', ועיין מיין ק"ף
 כ"י, מיין י' ומקפ"ו,
 אלו ללא דשמי שם
 שמיל על גבי הכנה וגם
 נפקת הקלות ועיין לעיל
 ק"ף ל"ז:
 ג' יחין מורישא
 מר ובבלע בקדדה
 ואוסרותה, עיין מיין
 ק"ח טעם א' בהג"ה אם
 אפר טחי המכתב כ"י
 דהוה ככתיב כ"י:
 מה זר של חלב,
 עוברא במעוק שחזיק
 טכ"ז על אור חז"ל של
 חז"ל ער שחומם המכין
 והנה כיון דלא נצט
 בולב אזיל שלהוב אין
 בו ממש לייחן באר
 היטב מיש לחליק
 סיטון בנר של חלב
 ועיין ש"ך סימן ק"ח
 סי"ג י"א:
 מו כי אם גרידה, עיין
 ש"ך סימן צ"ג אור כ"א
 שהוא פחות מקליפה
 קצת ועיין בשפה ועיין
 כס"ז סימן צ"ג סי"ג י"ד
 והל"ם הדמיות וכו'
 אפשר לגודים ותוס'ן
 עליהם טיפה ב"ל י"ד
 לגבי החי"ם א' מ"ש
 בפניו דהחלב מתוך
 יושבו נתון טעם לפנ"ם.
 ב' לדעת הש"ע סוף
 סימן צ"ג כיון דהג'
 הטיפה כל שמוש הוא
 בשפע ואם ישנה ג"כ
 אותו מנה לת יופנס
 התלוצ וכשהתוך החלב
 ממנו ולא נודע מקום
 שהיה עליו הטיפה
 מובטל אותו מקום
 בשאר חלקי הקטרה הזה
 צ"ע בפ"ט משנה ה'
 דהרימות ואין כאן כי
 אם מה שבטל
 לתחולה איסור פנים
 ועיין גליון ריש סימן
 קכ"ב, כשם פ"י חדש
 סימן מ"א ס"ק י"א
 ועיין סימן ק"ז סי"ג ב'
 ועיין גליון סימן צ"ג
 ס"ק ג':
 ו' וסימן ק"יז

ח"ל

משה ב יורה דעה אגרות נח

פתוח לגמר בעל אחד וראיתי שבחסד מרחץ ובינת
יש גם פתחים פתוחים ימים יש ויעשה
ומעם זהו דאם אנו ממש צדקה אחת ודאם
לתלות שתי צדקה ישרפה מחמת חום ותנור ואין
בזה מקמשום בלעיה אנו מקוב לא עיקר הנידון
הוא מצד הפלגות דמצד הבען הוא כליין למק
הבען ע"י שפשוף התחתית ובעצם גם הבען לא
ברור שנתבשר עתה ע"י חתיכה ע"י התעלה של
קידה השניה ונתלות שנתרפה ודא אין מעם
דאנם חלים כ"כ ע"י ששנוי וגם אנו מקוב כי
הואש ששנוי ע"י נכס צ"ב סע"י שאף כנגד
האש אין חילוק שנתרפוש אלא ספה

ולכן אם היה יורה אין להחזיר לבשל תבשיל
בשר והבשיל חלב מוגזין אף בזה אחר זה לזמן
מרבית אבל מסופקין אם חוששין בסתמא ליעשה
דלשון הרמ"א בס"י דה"טע"א שכתב בזה אחר
האין יורה א"כ הי"ע המתכת משיגים דא
אסור אפילו בזה אחר זה אין ענין מוגזין
משמע ובסתמא אין לחוש ליעשה א"כ יודע דחז"ק
משונה אבל אפשר דבגדלים אלו שסתמא בגג
ובתלים ודא מוע"א שיהיה גושה שיוע"א ולכן
יש לחזק למעשה שלא לבשל בחתוך קירות
מגות ובלע"כ בין שהוא ספק אין לאסור אם
יהיה אחר המע"ע דהכליעה ויא גירס לפגם ומגד
וחש שמה נפל מחזיקה שבע"ל איה ספות הוא
יורה משום לפי המסתבר וזה וכיון שהוא רק
ספק א"כא ס"ס יט"א לא יהיה יורה כלל דאף אם
היה יורה שמה נפל רק ספות שא"כ ששים נגדם
במסתבר

היה אם לא תכשר בתור קדחת בדיכר לה
יהא שאפו או כשרי ברכים חטים שנים אופקין
בא משפין ארוח כפני בקדחת לא יד' בתנוגות
השואל עם תשאל מסר שני סע"י ל"ז דיעת
אופקין אנו אסור ובל"כ מתקנתה מזה ליהיה
שאין יורה אסור ע"י ח"מ"ב ובפ"י מןמאת
אופקין היה אכלתה כשרה אפ"ש משמע שמסתפק
לדא יתבא גם כפ"י ס"ב סע"י כש"ן אפ"ש
אבל ביבש ממש משמע שלא מסתפק כלל ומתיר
בברור וא"כ באפי' ובש"ן רק דבר"ם יעשים יש
לחזקו לדידות בזה אחר זה איננו יורה ויורה
למעשה ברה"א חז"ק יש לחזקו אבל בסתמא אין
לחוש לשמא חז"ק דבר"ם בשום ומותר בסתמא
בזה אחר זה

בענין תנור הגעז שבמדינתנו
לענין חשש זיעה

מ"מ ב

מ"ד תמוז ה'ש"י.
מע"כ ידידי הנכבד מה"ר חיים שלום שליט"א
שלוי וברכה.

74

הנה בתנור הגעז שבמדינה זו אם יש חשש
זיעה בבשלו תבשיל של בשר מוגז לאסור
לבשל אח"כ תבשיל של חלב מוגז שרצה כח"ה
להחזיר מ"ג טעמים הם טעמים קלושים דמה שכתב
בסע"א משום שרב המרחק בין המורה להכותלים
ודאי אין לסמוך ע"ז דאף אם נמדוד שהוא נמוך
מהגג ורחוק מהכותלים באופן שלא יהיה שם חום
סולת בהזיעה שהחזקר ברמ"א ס"י כ"ז סע"י
שאין אסור קדחת תבשיל של ע"י ש"ך וה"כ
כשהקדחת העליונה אינה רוחה שפשוף חמו מש"כ
הרמ"א שלא יהיה חום סולת בהזיעה אבל בתנור
מגעז ח"ה הגג הכותלים כולם חמו ודא יורה
שמועת שם אף אם לא היה חום סולת מזה
זיעה בעצמת ח"ה יעשה כ"א כמנוחה בזה
הכותלים רוחה ש"ך סולתה ע"י הפתח בזה
מהר"א שאם הקדחת רוחה נאסרה אף אם לא
יהיה חום סולתה ביעה וכ"א א"כ כמ"ב במש"כ
ס"ק כ"ט ע"י"ש ח"ה ח"ה חום חמו כמסתבר
ולומר שהוא גבוה ורחוקים כ"כ ע"י שא"כ מזה
לשם זיעה כלל לא מסתבר ולא יודע לנו מזה בזה
וסע"ב שהחזיקים יש להם פתח כ"ז יורה

הענין אף שאני לא ראיתי תנורים של ידע שהיה
להם פתח להוציא עשן ע"כ"א אף א"כ יש להם
פתח קטן מן הצד אף לאיסור רוחה לא יושל
ענין בש"ך ס"י ק"ה סק"ג וכ"ש יענין זיעה שיענין
הגג ודאי אינו כלום דאף אם יהיה ג' ל"ב למעלה
בלא כותלים כלל גמי יש לאסור מצד הזיעה אם
יהיה סולת בויעה או שהגג שלמעלה הוא חום
ואף לענין הכותלים שגם להם באה זיעה כשהגיעה
עד הגג ואין לה מקום למעלה מתפשט גם ע"י
הכותלים דכן יש למילק ממשיך"ן פ"ב מ"ב ז"ל
זיעת המרחץ ממאה שהוא אף בכותלים וכן בס"פ
שם זיעת כל הבית שמחמת הריפה ממאה ומעשה
זו הוא מקור דין הזיעה ע"י בפ"א שם בשם
הר"א"ש בנשואה ובבאורי הגר"א ס"ק ל"ט גמי
לא תצא כל הזיעה מהפתח קטן אם לא שיהיה

דע"פ מיט וקה פשיטא ליה באיסורין כ"ז שלא ידעו סבלא דאי במאי דנפיק מנא ידעינן וצריך לומר דבר חדש שבאיסורין אף אם היינו יודעין לשער כל מאי דנפיק מיניה נמי היה צריך לשער בדידה משום דהוא מרין ברין ולא מספק מטעם דיש כח בכל דבר ליתן טעם עד ששים במתו בהטעם דנפיק מיניה אף שהוא ענין קיים ולא גמזתו ואף שהוא פחות ממשום דבכך שיעורו דע"ד ס' במתו לכול ליתן טעם במאי דנפיק מיניה בברור.

וראה גדולה ליה דהא יליפינן שעור ששים מרוע בשלה כדאיחא בחולין דף צ"ח והתם השעור בדידה דמאי דנפיק מיניה דהא שהוא פחות הרבה מאחר דנשאר עדין קיים וא"כ חזינן שילפינן שהתחבכה נ"ט עד ס' והגמטו במאי דנפיק מיניה אף שהוא פחות דוח ודאי אין שייך לומר דאם היה אסור עד מאה היה אסור לבשל הורע בשלה עם האיל מחמת דלא ידעינן כמה נפיק ואפשר שיש בהנפיק יותר מ"ק והא כלפי שמיא גליא דיש כשעור היתיר. אך שיש להקשות שיש למיף מזה דק שהנפיק משישים בטל משום דיש בו מאה או יותר כשעור הבטול ומגיל למיף מזה שבטל והכא דליכא רק ששים כגון בגמזו או דבבר לת וצריך לומר דס"ל לגמ' דכיון דלפינן דאם נפיק כל הטעם מהתחבכה אסור עד ששים א"כ שוב לא נשאר טעם בהתחבכה שיוכל ליתן עוד טעם ולכן אף בגמזו אינו אסור יותר משישים.

אך עדין צריך להבין בדבר לה כגון בחלב וממנו ויין שוחאי אין שייך לומר דיוצא כל הטעם וישארו החלב והיין והיין בלא טעם דרק בדבר יבש שייך זה וא"כ אולי בעי יותר משישים כגון מאה ומה שבטל גם בגמזו משום דקים להו לדבון דהתחבכה אחר שיצא הטעם הוא כעץ בעלמא שאין אסור שוב אבל בלח שלא שייך זה שלעולם נשאר הטעם כדנשאר יצטרך יותר מסי' וצריך לומר דברור לגמ' דבלח אינו יוצא כל טעם בלא תערובות העצם דלא נחלק כלל הטעם מהממש וא"כ לבצוע טעם בלא ממש אבל אין טעם בלח יותר מברכר יבש אך ביבש נחלק הטעם מהממש ובלח אינו נחלק וא"כ למזנו שפיר מרוע בשלה דחזינן שכל הטעם שיש בהתחבכה אינו נ"יש יותר מסי' דוגמתי. א"כ גם לא אינו נ"יש יותר מסי' דגם בלח יודע שאין טעם יותר מביבש ודברים אלו ברורים ומוכרחים.

ובדבר המכבר משמים הקורה עליה האש מחמתיו ולפעמים נשפר מן הקורה עליה אם צריכים מכבר מיוחד לשל בשר ולשל חלב או שיש להלות שטעם הבשר או החלב נשרף מיד.

נהגה הנדון כאן הוא רק על הבעין דמצי הכליעה הם כשתי קדירות שנגעו זה בזה דהא אין מניחין על המכבר בשר וכדומה בלא קדירה ומחבת שמתוך אף לפתחלה והבעין הוא רק מצד מה שנשפר ע"י הדליחה שהוא רק דבר לה שמחייבש חלקו על סס של ברזל שהוא על האש שחם מאד. וזהו הטעם שעל גבי התנור שהוא על האש של הגעזו אין חוששין וכן הוא על המכבר.

משה פיינשטיין

מימן מא

בענין שעור ששים בקלות חלב חחת קדרה של בשר

כ"ז חשרי תרפ"ט ליובא.
מע"כ אחי הגאון הרד"ק מהר"ר מרדכי שליט"א הגאב"ד שקלאוו.

במה שנסתפקת בנשפר חלב על רצפת החמור האלך הקלות עד קדרה של בשר ונגע בו אם צריך ששים נגד כל הקלות מאחר שמתחבר ביה או סגי נגד מה שנגע בקדרה כי דעתך היה נוסח שבעיני נגד כל הקלות דבולע מכלו מאחר שמתחבר כמו קדרה שכולעת מכל מה שבחובה אף מהמ"ז ודע"כ"א בשם ה"י"ח משמע שרק נגד מה שנגע בקדרה בעיניו.

והנכון לע"ד ברור שיש חלוק בין לה ליבש. הנה קשה טובא מיט בעי ר' אשי בחולין דף צ"ז בדידה משערינן או במאי דנפק מיניה דקא גבי כחל הא בעיא זו שייך בכל איסורים דהא פשיטתא דכאן הוא המקור לכל איסורין בדידה משערינן כדאיחא בסי' צ"ח ועיין ברשב"א שכתב בשם הרמב"ן דנקא בבבלי בעי להו משום דכחל עצמו מותר אבל בחלב ולחבת גבלה שנפלה לקדרה דהא מלפשוט פשיטא ליה דבדידה משערינן וכן תירץ הריטב"א ולכאורה עדין לא מתרין בזה כלום.

314 - חלק א

משה

יורה דעה

אגרות

ק

הם פחות מספק השקול ולה"ל נצטרך לומר שהוא ספק השקול וא"ל נמצא שהוא מחלוקת בקפידא אבל מי"מ בבית הסתרים לא מסתבר שיפלטו בהם זבובים וזבוב ע"ה פסק בה"ד שאינו חוצץ מצד אחד לקולא ולבבד ע"ה הם כותרין פסקי הדינים הוא משום דבטעם שקול בשומא דרבנן בספק טבל כתב הואיל ועיקר דברים אלו מדבריהן הוי טפיקו סתור ולכן בוציגה שעיקרו מדאורייתא מחמיר ומה שבעירובין דף ל"ו אמר ל"י יוסי מחמיר משום דטומאה יש לה עיקר מן התורה סובר הרמב"ם שר"מ דמיקל הוא משום דלא מחשיב זה עיקר מן התורה כיון שאינו ענין הטומאה דאיכא מדאורייתא אבל בוציגה דאי יש לחשיבו עיקרו מה"ת ומחמיר כת"ל ורשב"ג דאי יש בזה מקיל.

ומה שמיקל בבגד של ע"ה דלא כ"ל יורה משום ר' ישמעאל הוא משום דמפריש כרשי"ל יוסי לא אמר טברא דנפשיה אלא שאמר ל"י יורה דמה ששמעת בשם ר' ישמעאל שחוצץ מצד אחד הוא רק בשל ע"ה שצריכין להקפיד ל"י לא מה"ל מה שחורבה אין מקפידין שהוצרך להקפיד מב"ע להחשיב כרוב מקפידין או לכל הפחות מספק השקול שיש להתמיר וכן משמע מפ"י הרמב"ם במה"ל שכתב ומן החיוב הזה נהיה שת"ח יקפידו על כפוף בגדיהם אפילו מצד אחד ולא כתב וכן החיוב הזה מקפידין ת"ח אלא כתב נהיה שת"ח יקפידו שמשמע שיש להם להקפיד ומטעם זה חוצץ אין שהוא פחות מספק השקול החיוב שיש להקפיד מכל"ע שיתחשב כחובב או כספק השקול שחוצץ וכוונה ר' יוסי שטעה ש"י יורה לא מדעתיה אמר זה היה סבור וכיון ש"י יורה לא מדעתיה אמר ל"י יורה ש"י ישמעאל דן זה כספק השקול אין בליה ולכן היה מחמיר שיתצו ותי"ק שאמר אינו חוצץ הוא משום שסובר דספק לקולא כרשב"ג ואמר ל"י יוסי שלא כן אלא דאף שספק הוא לחומרא אינו חוצץ בשל בור משום דהוא פחות מספק השקול ורק בשל ת"ח נחשב ל"י ישמעאל כספק השקול ואולי גם כחובב מצד הכרעת החיוב ומדויק משי"ב רש"י דר"י יוסי אמר זה ג"כ ל"י ישמעאל שלכאורה מי"ט לא פי' שהוא סברא דנפשיה אבל הוא משום דאי"ה היה דחוק שיפלטו באם נחשב מקפיד או לא אבל כיון שאליבא דר' ישמעאל הוא טעם למה שהיה סבור ר' יורה שהוא ספק השקול בבגד של ע"ה אף שאינו כן ל"י יוסי שאיפס כן או צ"ע במחלוקת ר' יורה ורבנן במטפחת של קיצין דבספק השקול הוא גם הוא היה מחמיר ממה שחמיר ל"י ישמעאל בבגד של ע"ה וא"כ צריך לומר שסובר שהמקפידין

ומה שבידחה ארוכות צדין שיפטר לקצץ ויבכיל וי שחור"ה ה"י מקום העלעקטרי אינו עומד לקצץ הוא פשוט ובידות אם אין עומד לקצץ נחשב ככלי מכלי זה והוא י"ד ארוך אבל הוא הם שני כלים אחד מקום הנחת הדברים להתגשל ואחד מקום הנחת העלעקטרי ולכל ויש להם דין ב' כלים כדאשכח בכלי חר"ט בפ"ב מכלים מ"ז וכן בשל עץ שם וכן בכירות בפ"ג מ"ג ל"ג גם בבאן הם שני כלים וטבילה צריך רק אחד מהם מקום התגשול ולא כ"ל חשני שהוא מקום העלעקטרי ולכן מ"י שיטביל רק מקום שמתגשל עד אחד המחיצה שביניהם ולא קשה לפ"י גם מה שלא נכנס כולו במים דזה נחשב כולו במים כיון דאם היה חתך היותר וזו המים מכסים שם ולטעם כתי"ה שהוא אינו מקפיד הוא קשה אבל לטעם דידן ל"ק כלום ומה שחוצץ דבפניו צ"י אי"ה לטבול שלא יכנסו בו המים הוא נכון אך יש עצה גם לזה.

משה פינישטיין

בענין הכשר הצובה ותנודי הענין
במדינותנו

י"ב חשרי תשי"ב
מ"כ דודי' מהר"ר בנימין זאב צוקער שליט"א
היושב בישיבת בית מדרש ענין בספר בנינוואל

דבר הכשר הצובה שמצד החכ"א ליבון גם
בשאר איסורין ובשר בחלב ודאי תמוה

לענין. חזת. מחבת וה"ה כחנר שדין. אחד להם
 עיני בכאורי הגר"א ס"ק ט"ז. וגם הולתר דבוח
 אחד זה הוא מתידין אביי בעיני דף ס"ז שאיני
 בתור עיני בש"ך ס"ק י"ב ובהגר"א ס"ק י"ז וביד
 אברהם שם. וכאם הויע עליונו של תנור משניהם
 יהי אסור בכך וזמו כדאימא שם ברמ"א. ומה שהקשה
 רעק"א דאף בלא הויע מהאיסור שנאפה ונתבשל
 ראשון ומהותיר הויע יאסר דהויעה מוציאה הבליעת
 איסור. שיש במחבת. נראה לע"ד דכיון שהאיסור
 לא הויע שהבליעה שבמחבת. הוא רק מריחא אינו
 כלום דריחא. לא נפלט כלל מהכלי לאוכל דהא
 חירוק אביי הוא על מחני דתנור שהסיקו בכמו
 של חרומה ואפה. בו את הפת שהפת מודבק על
 גופו של התנור הבלוע מריחא. ומ"מ לא נאסר.
 והוא משום דלא נפלט מהכלי לפת כחשובת מיי
 שהביא הש"ך כיון שהוא רק בליעת ריחא דאין
 לומר משום דהוא כלא רטוב דהא דהא מכלי לאוכל יוצא
 הבלוע אף בלא רטוב כמפורש ברמ"א סי' ק"ה
 סעי' ז'. וא"כ צריך לומר שבליעת ריח לא נפלט
 מהכלי וכן משמע מלשון ההשווה בסיון ה' עיי"ש
 וא"כ גם ברטוב לא יפלט ולא יועיל כלום מה
 שקדרת הולתר הויעה ולכן רק בהויעו שניהם אסור
 הרמ"א דבהויע. האיסור הוא איסור ממש שבלוע
 שזה נפלט אבל עכ"פ כשקדרת הולתר לא הויעה
 לא נאסרה משום דהא לא גזע האוכל בהמחבת
 והתנור וע"י הויעה הוא כנגע שאוסר כלי אף אם
 לא נחשוב הויעה ברטוב דמכלי יוצא גם בלא רטוב.
 וגם מסתבר שהוא ברטוב. ותמוה מאד על רעק"א
 שהקשה ועוד נשאר בצ"ע.

קדרה מגולה. וגם נראה דכשהוא למעלה אין לחוש
 לזיעה אף בקדרות מגולות שהוא גשף עוד קודם
 שחגיע הויעה להתנור.
 ידיו.

משה פינשטיין

בהנעלה בסמים ובמים שנתקו מזיעת
 הסמים וכאם היה מכוח לחמיות
 מהאיסור

כיון לספירה תשי"ח.
 מע"כ ידיו הרב הגאון המפורסם מהר"ר
 אברהם לוב שור שלישי"א.
 בדבר מה שרוצה כהר"ה לידע דעתי העניה
 בפקטארי שעושין גליצריק מחלב אסור

מאד דאף כמה שהתמירו בפסח נשאר הפמ"ג בצ"ע.
 ואולי מצד קושית הפמ"ג שאין שייך לחמיר בפסח
 יומר דכיון שבי קדרות שנגעו אין בולעין זה מזה
 אף משהו ליכא. משמע לו מזה להכח"א דגם בשאר
 איסורי החמיר דחצובה שאני שאפשר שבלוע אבל
 אין ידוע לזה שום טעם ומכרחו לומר דבחמץ
 הוא חומרא בעלמא להרחיק משום דלא בדיל מיניה
 בולגה שוא אף שאין בזה שום חשש איסור. וא"כ אין
 להתמיר בשאר איסורי. וגם הטעם שהביא כתיב
 מפי דרכי חצובה בשם השאלת יעבץ ליש לחלות
 שכבר נחלב הוא קצת טעם ואיתא כעין טעם זה
 גם במ"ב ס"ק ל"ד שכחם גם יש לחלות שאף אם
 נשפך כבר נשרף והלך לו כיון שכלל שעה הוא על
 האש וכוונתו אולי שרמי לאה דנפל כנגד האש
 בשיע יר"ד סי' צ"ב סעי' ז'. שתלגין שהאש שורפו
 ומיבשו ואינו מניחו להבליע. ואף שהחם הוא רק
 בדבר מועט ולא נפלט הרבה אפשר סובר דהכא
 שעומד על האש ממש עדיף שאף אם נשפך עליה
 הרבה נשרף והלך לו קודם שנבלע. ואולי כונת
 המ"ב ג"כ שיש לחלות שכבר נחלב כסדרת השאלת
 יעבץ אף שנקט לשון שכבר נשרף.

אבל מסתבר שאם היה אוסר מדינא הקדרה
 שבגדה בו לא הי"ל לסמור ע"ז באם נשפך עליו
 איסור בו ביום דכיון שנאסר צריך שידעו בברור
 שהותר ולא להתיר מספק שמה נחלב. ואף באינו
 בן יומו מוספני אם יש לסמור כיון דנעשה עליה
 חזקת איסור ורק למעם המ"ב לפי האי שהוספק
 הוא שמה נשרף ולא נבלע כלל היה שייך להתיר
 באינו בן יומו כיון דליכא חזקת איסור. שהספק
 הוא על עצם הבליעה והוא ספק דרבנן אבל בגושפ
 עליו בו ביום שהוא ספק דאורייתא לא היה לו
 להתיר. אבל כיון שמדינא אין בזה שום איסור
 ורק לחומרא בעלמא הוא ודאי עוד קיל מספק דרבנן
 ויש לסמור גם על טעמים אלו שלא להתמיר. לכן
 תמוה מאד מה שהתמיר החכ"א והמיקל לא הפסיד.

ובהבדלים שעל הנורי הגיעו שבמדינתנו אין
 להתמיר בשאר איסורי. אף הרוצה לחוש להתכ"א
 הוא גם הוא מתיר בדיעבד משום דהו כ"י קדרות
 שנגעו וכו"ו ושעת הדק כזה הוא בדיעבד ולכן רק
 בחצובה שאין בזה הפסד כלל ולא שום דחק ראה
 החכ"א להתמיר ולא בהבדלים שלנו וכמו שהגנו
 כל ישראל במדינתנו ובפסח יש להתמיר לכתלה.

ולענין התנור שאופין בו אם יש להשתמש בזה
 אחר זה בקדרות מגולות. פשוט שבלא הויעו שהתנור
 הוא רק משום איסור ריחא כחנר קטן הוא ליכא
 בזה אחר זה כמפורש ברמ"א סי' ק"ח סעי' א'.

הרב בן ציון יעקב הלוי ואזנר
אביד דברדיץ ובית הוראה שבט הלוי
מאנסי נ.י.

אפיה ובישול בשר וחלב, בשר ודגים, איסור והיתר באותו תנור בבת אחת או בזמן, ודין מיקרוגל (Microwave)

(י"ד סי' צ"ז, וק"ח, ואו"ח סי' תמ"ז ס"א) דאסור לכתחילה לצלותם, או לבשלים יחד, ודיעבד מותר, אם לא במאכל חריף, או בתנור קטן — וסתום לגמרי, דיש אוסרין דיעבד, וכששניהם כחושים לגמרי דעת רוב"פ להתיר אף לכתחילה, וכל זה כב"א, אבל בזה אחר זה לכר"ע מותר, אף לכתחילה, אלו הם עיקרי הדברים העולים משם, ולזה הסכימו גם רוב הפוס' האחרונים פה אחר.

לא חילקו בסוגי המאכלים

וראו להקדים יסוד גדול והוא, דמדלא נכנסו רבוחינו חכמי הש"ס, או הראשונים, וכן בעלי הטור והשו"ע, לחלק בין סוגי המאכלים, כלומר, אם הם ממין המתבשל במים בקדירה — או הנצלה, או הנאפה וזלת בחילוקים הנ"ל, משמע דהכלל הוא כל בב"א אסור לכתחילה, ובה אחר זה מותר, דהיינו לא מיבעיא דאין לחוש בדופן התנור משום ריח המתהווה בסתם אפיה וצליה שעיקרם יבש, אלא אף משום זיעה המתהווה בסתם בישול לח, ג"כ אין לחוש בתנור, ואף לכתחילה, והאחר מהטעמים שיתכאר להלן בעז"ה.

7 אומר הכותב עני ברעת, ראיתי לנכון לבאר בעז"ה פרט חשוב בחיינו, הנוגע לכל ישראל, ולכל בית בישראל, הלא הוא דין אפיה ובישול בשר — וחלב, או היתר — ואיסור, או מאכל של פסח — ושל חמץ, כב"א או בזה — אחר זה, ונחשורנו לזה, אחר ששמענו בזה הוראות שונות ומשונות, הנוגדים פסקי השו"ע, וכן ראינו כמה מחברים שנסתכרו והחמירו בזה מאד, והוא עפ"י מה שיצאו לדון בדבר החדש, שיש לחוש "בתנור משום זיעה" מה שלא עלה על דעת אבותינו ורבוחינו מעולם, ועי"ז רבו פסקי המחמירים בזה שלא כדיון, ונמצאו גורמים הפסד ממון ישראל, ולתירחות והוצאות יתירות, לכן מן הראוי לבררו כדה, והי יאיר עינינו.

ריחא לאו מילתא

הנה מקור דין זה בסוגיות (רפסחים ע"ז ע"ב — ועבודה זרה ס"ו ע"ב) שם נחלקו האמוראים, אי ריחא מילתא, או לא, ואנן קיי"ל דריחא לאו מילתא, וכמו שהסכימו רוב הפוסקים הראשונים, ה"ה הרי"ף והרמב"ם והר"ת וש"פ, וכן הלכה פטוקה ורווחת בישראל, לא מיבעיא לענין בשר וחלב, אלא אפילו לענין איסור והיתר, ותנור של חמץ בפסח, וכדאי בטושו"ע

ההכרל שבינ תנוריהם, לתנורי דידן עוד יש להקדים, דכל אשר תמצא בשו"ע ובעלי המפה (י"ד סי' צ"ז, וק"ח — אר"ח תנ"א) לענין איסור והכשר התנור, אין לכל אלו עם נידון דידן ולא כלום, שכל מה שהם דנו, לא היה אלא בתנוריהם, שהיו אופין גוף המאכל על קרקע התנור, והרכה מאכלים כמו פלאדיין ומולייתא ופשטיד"א המלאים, בשר שמן, או גבינה וכדו', היה זה מהם ונבלע בקרקע התנור, ודינו מכואר בשו"ע (סי' צ"ז) וכן מצאנו בגמ' (שבת ה') הדביק פת בתנור, ובמק"א (זבחים צ"ה ע"ב) שהכהנים אפו שירי מנחותיהן בשמן, ע"ג התנור, עיי"ש, וכן מטעם זה הצריכו להכשיר התנור של חמץ (ריש תנ"א. ותס"א), וכן מצאנו שטחו שומן ואליה על קרקע ודופן התנור (פסחים ל' ע"א וע"ב, וזבחים שם) ועיין רמ"א ט"ז וש"ך (סי' צ"ז) וזהו גם כוונת המג"א (תצ"ד סק"ח) שהצריך היסק התנור בין בשר לחלב, ופשיטא דאם יבוא שוב לפנינו תנור כזה בזמננו, עלינו להכשירו ולהסיקו קודם תשמישו, נוכחו שביארנו כ"ז בעז"ה, בתשרי להלכות פסח, עיי"ש, שלא כן בתנורי דידן, ששונים לגמרי מן הקצה לקצה, אף שאין אופין ומבשלים על גבי קרקע התנור, רק באוירו ע"ג מודף, ב המודף חלול ומנוקב, ג) רוב המאכלים אופין ומבשלים תוך אגנות וכו', ועוד כמה מעלות וכמו שנבאר בעז"ה לקראת המסקנא, ועכשיו נבוא לעיקר שאילתינו.

היתר היעב"ץ

והנה ראש המדברים בזה, ה"ה הגאון יעב"ץ (ח"א סי' צ"ג) שכל עיקר דבריו נסבו על המנהג, שנהגו ישראל לאפות ולבשל בשר — וחלב בתנור אחר בזה אחר

זה לכתחילה, ואין פוצה פה, ויצא הגאון ז"ל בכל תוקף ומשנה עוז, לחזק ולקיים פסק הרב השואל, שהצדיק מנהגן של ישראל, והתירה גם הוא בשופי, זולת אם יודע ודאי שנשפך לחלולחית על קרקעית התנור, והוא תנור של חרס, שאז יש מקום להחמיר לכתחילה, שלא כן אם אינו יודע שנשפך, וכ"ש בתנור של מתכות, עיי"ש, ויתבאר עוד להלן.

הסכמת היר אמרים

והנה הגאון בעל יד אפרים, בהגהות השו"ע (י"ד סוסי צ"ז) העתיק דברי היעב"ץ ללא כחל ושרק, עיי"ש, הרי לנו שר וגדול ובתראי, המסכים להיתר הפשוט בזה אף לכתחילה.

דעת הגאון מהרש"ם

וכן דעת הגאון מהרש"ם ז"ל (ח"ג סי' ר"ח) ואף שלא התיר לכתחילה, מ"מ גם מתוך דבריו עכ"פ למדנו, שכך היה המנהג הפשוט מעולם להקל בזה, והיוצא מדבריו, שאפילו תימא שיש כאן גם חשש זיעה, מ"מ מאחר דבתנור של מתכות מיירי, הרי חום המתכות שורף הזיעה, עד שלא נשאר בו שום בליעה, ואח"ל דנשאר, אינו אלא פחות מסי, והסמין גם מדברי היעב"ץ הנ"ל, וכן צירף דעת המקילים בתנור מתכות, אף שהסיקו מבחוץ, והביא מדברי הרא"ש (כלל כ"י סי' כ"ז) דמשמע שם שחום המתכות שורף הזיעה, עיי"ש, ועיין כתשובתינו (כהל' פסח) לענין הכשר תנור של מתכות, מה שהוכחנו עוד בזה, שאכן כן הוא העיקר, ותנור מתכות שורף ומכלה כל לחות.

איברא אף שלמעשה המהרש"ם נדחק קצת, אין זה אלא קיצור דברים, במקום

שהיה יכול להאריך וללקט ההיתר המשוּפה בזה, עפ"י כמה סוגיות, וכן לצטט מסקנת השו"ע ושאר כל הפוס' שכולם פה אחד הקילו בזה אף לכתחילה וכדלהלן, והרבר פלא, כי היעב"ץ שהמהרש"ם עצמו ציטט דבריו, שנה והוכיח כמה נכון ופשוט ההיתר בזה, עליו סמכו ישראל קדושים מעולם, ללא שום תנאי ופקפוק, עד שכתב, שכל המחמיר בזה, אינו אלא מן המתמיהן, ומפסיד ממון ישראל, עיי"ש, ועכ"פ לא אישחמיט אף אחד מהם, לאסור לאפות או לבשל בוא"ז משום זיעה.

ויתר התנור אפילו בשל חרס

איברא מה שכנה המהרש"ם עיקר ההיתר, משום שהתנור הוא של מתכות, תמוה מאד, דלא מיבעיא דבש"ס ושו"ע לא הותנה להיתר משום ריחא, דוקא בתנור של מתכות, אלא אדרבא מהסוגיות (דפסחים וזבחים שם) מוכח להדיא, דאף בשל חרס מותר, וכסתם תנוריהם שהיו של חרס, וכדמוכח במשנה (תענית י"ט). שאמר חוני המעגל, צאו והכניסו תנורי פסחים, משום שהיו של חרס, וכרש"י שם, ועוד הרבה הוכחות יש לזה, וכן היעב"ץ (שם) היתר להדיא בזאח"ז אף בתנור חרס.

היתר המשוּפה בתנור מתכות

ועכ"פ בתנור של מתכות, יסוד היתירו של המהרש"ם הוא כה עצום ונכון, עד שמתעם זה בלבד היה ראוי להיתר אף לכתחילה, ואף בנשפך שיירי מאכל, כי מי יכחיש את החוש והמציאות, הנאמנים יותר ממאה עדים, (וכח"ס (יו"ד מ"ה) והמהרש"ם (ח"ד סי קל"ה)) שכל לחות וזיעה שיבואו כמעט עם מתכת חם, מתייבש, ונשרף, ונעלם כהרף עין, ונמצא היתירו ממ"נ, או שמעיקרא אין דופן התנור בולע כלום,

אמנם שייך כאן, וממילא פשיטא דאיסורו והכשירו באים כאחד.

ובחילוקים אלו נחרופף ממילא, גם מה שהסמין המהרש"ם מחלוקת האחרונים, אם יש הכשר לתנור שהסיקו מבחוץ, או לא, שכנראה שזה היה עיקר טעמו להתיר רק דיעבד, עיי"ש, אולם אחר העיון נראה דאינו דומה, רשאני התם שכל עיקר בליעתו היתה "מממשות" איסור, ולא עוד אלא שלפעמים נשפך אף אחר שהפסיק הסיקו, ובוה שפיר נסתפק, אם בליעתו תצא ע"י ההיסק שמבחוץ, אבל לדמות ולהניח משום כן, שיש כאן זיעה, והיפנות יבלעו מהזיעה, בו בזמן שהבלו ודופנו החם שורף ומייבש כל לחות, לא שמענו.

סוף דבר עכ"פ זאת למדנו, שמעיקר הדין גם דעת המהרש"ם מסכמת למנהג ישראל, להתיר אפיה ובישול בשר וחלב בתנור אחד בזה אחר זה, כ"ש שלא הצריך שום הכשר או המתנת מעל"ע, שאין לזה מקום בדת תוה"ק, ובתנורים שלנו שהם של מתכות, והיסקם מכפנים, אף לדעת המהרש"ם מותר לאפות שני המינים זה אחר זה, אפילו לכתחילה, וכסתימת השו"ע ורוה"פ.

התמיה בדברי אחרוני דורינו

אולם מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה, שכמה ממחברי זמנינו אסרו בזה אף דיעבד, והכל משום שיצאו לחדש, דיש לחוש לזיעה אף בתנור, ומהם המנחת יצחק (ח"ה סי כ'), ואגרות משה (יו"ד ח"א סי מ'), וחלקת יעקב (ח"ב סי קל"ו) עיי"ש, ואף שגם הבית שלמה (יו"ד סי קס"ד) חשש לזה, הנה מעיקר שאלתו, ומתוך דבריו נראה, דשאני נידון דידיה, שהיה תנור קטן ונמוך בתוך הגדול, עד שהיה

דומה לכיסוי ולמחבת, הנאסר מזיעה, וכדלהלן, אבל עכ"פ המחברים הנ"ל, שהחמירו בזה אף בסתם תנורים, לא זכינו לירד לסוף דעתם, ולכאר דבריהם צע"ג, דעומדים מנגד לכמה וכמה סוגיות מפורשות ופסקי הטוהשו"ע, וכמו שנבאר.

הנה הגאון בעל מנחת יצחק, מיד עם פתח דבריו, הראה פנים להחמיר בזה, משום דברי הרמ"א (דסי ק"ח ס"א) דבמחבת אף בזה אחר זה, כל שהזיע משניהם אסור, ע"כ, והאריך בזה עד שלבסוף (שם ס"ק ו') עומד ומתמיה על מנהג העולם, שנהגו להקל בזה, ואין חוששים משום זיעה, עכתוכ"ד, ואני בער ולא אדע, הלא השאלה שם סובבת על סתם תנור, ולא על מחבת, ואי"כ מה ראה הגאון ז"ל, דסני ליה לדמותו לעיקר דינו הנכון, שהוא דין תנור המבואר במחבר ורמ"א וש"פ שם, ואשר משם למדנו שפיר ההיתר אף לכתחילה. בוא"ז, ומהכ"ת לדמותו למחבת, שמציאותו ודינו שונה לגמרי, ולחוש שתנורי דין שונים לחומרא מתנוריהם, ודינם כמחבת, מהכ"ת, ואין לזה שום טעם, ומקור, כי לא נשמע מזמן הגמרא עד היום הנה, שום חילוק בין תנור לתנור [וולת כחילוקים הנ"ל, הנוגעים לאפיה וכישול כב"א, ואין להם שייכות כאן כלל, וכאמור].

דין מחבת צ"ע

ועוד האיך נדמה ונסמין ללמוד כלום מדין מחבת, בו בזמן שירוע, שכל עיקר דין מחבת הנזכר ברמ"א, צריך ביאור ואינו פשוט כלל, וזאת אחר שהרמ"א בריש דבריו הסכים בפשיטות, לעיקר דברי הטור והמחבר, ושאר כל הפוס', דבסתם תנור ריחא לאו מילתא, דלפ"ז לא היה לו

להחמיר במחבת, צא ולמד שכל עיקר דין מחבת מקורו מדברי החוס' (ע"ז שם ד"ה רבא אמר), והחוס' עצמם לא כתבוהו, רק אליבא דרב, דס"ל ריחא מילתא, עיי"ש, דלפ"ז לדין דקיי"ל ריחא לאו מילתא, לא היה לו להרמ"א ז"ל לכאוי להעתיק כלל דין זה בשו"ע, וכאשר כבר העירו ותמהו ע"ז רבינו הגר"א ז"ל בכיאוורו, שם, וש"א.

מחבת אינו תנור, ואינו בתנור

ואף עתה שמשוה ידבר והאלקים יענו, אחרי שרבינו הרמ"א ז"ל העתיק דין מחבת, הרי משה אמת ותורתו אמת, ועלינו לקבל הדברים כהוייתם, אבל עכ"פ מן ההכרח לפרשם, באופן דלא ליסתרו דבריו אהרדי מינה וביה.

הוא דכל מעיין צדק ימצא, דאין למחבת ולתנור ולא כלום, אלא שני דינים, ומציאות שונים ונפרדים לגמרי הם, וכמפורש במקורו בתשו' מיימוני (מאכלות אסורות סי' ה') וז"ל, היכא דאפו על גבי הכירה פשטיד"א, וכפרו עליה מחבת של ברזל, ושוב אפו תחתיו פלאדי"ן בלא ליבון, השיב ר"י ב"ר שמואל מרפני"ר להתיר, גם לדברי הפוסקים ריחא מילתא, כי לא מצאנו פטום וריחא מילתא בכלי, שיחזור ויפטם, גם לדברי הפוסקים ריחא מילתא היא וכי, עכ"ל.

הרי למדנו להדיא, שהמחבת היתה משמשת ככיסוי קדירה, שכפר אותה ככיפה ע"ג מאכל שנאפה או נצלה ע"ג אש הכירה, ואין למחבת ולתנור שום שייכות, וזולת מה שנסתפקו הקדמונים למאי דקיי"ל בתנור ריחא לאו מילתא, שמא יש להתיר גם מחבת מטעם זה דדומה קצת לתנור, כיון שעשויה ככיפה, ואין נוגעת בגוף המאכל, שמא יש להתיר, שכח האש מייבש

כמו בתנור, ולדינא הכרוגה בהכל תלוי אם הזיע המחבת מתחתיה, וזהו גם כונן הרמ"א שהשוה מחבת לכיסוי קדירה, ששניהם מתבשלים ונאפים ע"ג אש הכירה, ומאחר שאין כח אש הסובב וחופה אותם בכדי שהזיעה תישרף ותתיבש כבתנור, לכן כל שהזיע מתחתיו אסור, אבל להחמיר בתנור משום זיעה, או לדון הנאפה בתנור שדינו כמחבת, מאן דכר שמיה.

ומה שהתלונן המנח"י (שם ס"ק ה') ע"י היעב"ץ, והיתכן שלא חשש כלל לזיעה הא כורכא וארבא היא גופא — בשלל מנהג העולם, שנהגו להקל בזה, או לכתחילה, וכעדות היעב"ץ וש"פ, כל איך יוכיחו, דכל עיקר הראיון להחמיר בזה מטעם זיעה, אין לזה שום מקום, והרי בודאי לא נעלם גם מהם חשש זיעה, הרינו לכל בר כי רב, צא ולמד שהיעב"ץ פירש וניתח שם כל החששות השייכים בתנור, ולא מצא לנכון לחוש ולהזכיר מדין זיעה אף לכתחילה, משמע דלדעתו כל עיקר החשש דזיעה בתנור, לא היה ולא נברא, ואף במציאות שאינו שכית, דנבלע מעט זיעה בתנור, ג"כ אין בכוחו לאסור וכדלהלן, ובאמת לא ידענו מה לו להמנח"י להתלונן על היעב"ץ, בו ברגע שכתבנו מפורש ומבואר להדיא כמה פעמים בש"ס וטור ושו"ע, וכל הפוס' פה אחד, וכדלעיל ולהלן.

וכן מה שפקפק המנח"י על המהרש"ט מכח ספיקו של הרא"ש (הנ"ל), כבר כתבנו לעיל, (בד"ה אולם יש לדעת), מה שיש לדחות בזה, מכמה טעמי, עיי"ש, ובעיקר דברינו שם, נדחה גם מש"כ שא"ל המחמירים הנ"ל בזה.

דעת האגרות משה

וכן בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' מ' וסי' ג"ט) דעתו שכל שמבשל ואופה בזה אחר זה, מעיקר הדין יש להתיר, ולא חשש לזיעה רק בדרך אפשר, וכמו שנוהר וכתב "אם" הזיע התנור וכ"ז אחר שהרגיש שם כנ"ל, דסו"ס סתימת השו"ע שאין צריך לחוש בתנור משום זיעה, עיי"ש, איברא גם מה שכתב אח"כ בלשון "אפשר" דבתנורי דידן יש משום זיעה, המציאות תוכיח דגם זה אי אפשר וכדלהלן.

היתר הפתח בתנורי דירן

גם מה שכתב, שלא מצא פתח בתנורים, לא ידעתי, שאין לך תנור בעולם, שאין לו פתח בגג, או מגבו, העשוי לכך משעת יצירתו, וכנדרש על פי חוקי המדינות, כי משם יוצאים מותרות החום, ועשן הכבשן, כארובה שבתנורים הגדולים, ופשיטא דדי בפתח ההוא להחשיבו כתנור פתוח, וכמפורש בש"ך ופמ"ג וש"א, והובא להלן.

אם להחמיר מטעם היסק מבחויץ

גם מה שכתב החלקת יעקב, לחוש משום היסק מבחויץ המפוקפק, כמה תשובות בדבר, ראשית דסתם ורוב תנורי דירן, היסקם מכפנים, ולא מיבעיא באוחם שהלהב או הברזל הלוהט, נמצאים בפנים בתחתית הגג, אלא אף באלו שהלהב הוא בתחתית התנור, מ"מ מי יכחיש את המציאות, שסו"ס הוא נמצא מכפנים תוך חללו בין קירות התנור, פוק חזי, שהתנור לוהט מכפנים, הרבה יותר מבחויץ, ומה שהאש מכוסה בברזל דק, אין זה משנה המציאות דסו"ס מכפנים הוא, מה עוד שהברזל ההוא חלול ומנוקב, ושוב אינו מפסיק, ואין לך

היסק מכפנים גדול מזה, איבנא אין אנו צריכים לכל זה, דמאחר דבתנור של מתכות קיימינו, אנו קיי"ל דמועיל בו אף היסק מבחויץ, כי הוא מתלבן בכל גווני, וכרפשיטא ליה להמגן האלף (תנ"א ס"ק א') ולהערוגת הכושם (או"ח סי' קי"ג) מטעם כבולעו כך פולטו, וכן מסיק המהרש"ם שם, ופשיטא דלדינא, אין ספיקו של הפמ"ג בזה, מוציא מידי ודאם של אחרונים אלו, עיי"ש.

גג התנור אינו נוטף זיעה

ומש"כ החלק"י שראה במציאות שומן זיעה, לא ידעתי אימתי, אם בשעת אפיה, או צליה, מאן יימר שזה זיעה, ולא הבל התנור בלבד, פוק חזי, שלעולם לא תמצא בגג התנור שום זיעה נוטפת, ככיסוי קדירה, [זולת אחרי כיבוי, וכדלהלן], ומי יכחיש את החוש המציאות הנאמנים יותר מכל, ואם משום השיריים הנתזים או גרבקים ברופני התנור, על הא גופא באנו, שלא מצאנו בחז"ל לחוש להם, לא משום ריחא, ולא משום זיעה, וכמש"כ בתשו' המיימוני (שם) העתיקו גם הש"ך לדינא, מה עוד שעפ"י הרוב, אותו השומן ושיירי מאכל אינו אלא מעט ובטל כנ"ל, נוסף לכך שאותם שיריים, הוא כבר פגום, או שרוף, ואינו ראוי.

המפורש בסוגיא דפסחים להתיר

איברא כל האריכות בזה אך למותר היא, כי כל האמור לעיל עדיין לא הגיעו אף לקצה התמיהות המפורשות, ממה שנואה בעליל מכמה סוגיות, והלכות פטוקות, להתיר בנידון דידן בפשיטות, ולית נגר ובר נגר דיפקם, וראש לכל הלא היא הסוגיא (דפסחים שם), דמקשה על רב דס"ל ריחא מילתא, מהא דאין צולין שני פסחים בתנור

אחד, משום תערוכת גופים, ולא משום תערוכת טעמים, אלמא ריחא לאו מילתא, ומשני שאני החם הדחי כעין שני קדירות, עיי"ש.

ועתה נבואה חשבון, הלא התם לרב קאי דסבירא ליה ריחא מילתא, והדבר נוגע לחשש ביטול מ"ע דאכילת הפסח למנויו דאורייתא, ועל אף כל זאת, לוא היה מותר לבשל הפסח בקדירה, היו מתירים אף לרב לצלותם יחד, וא"ת דשייך אף משהו זיעה בתנור, מה הועילו חכמים בתקנתם ותירוצם, וביותר תמוה האיך הותר אף לכתחילה לשני בניא לצלות פסחיהם כאותו תנור זה אחר זה, אם מירי חשש ריח יצאו, אבל מחשש זיעה החמור עדיין לא יצאו, והאיך לא חששו שפסח אחד יבלע מחבירו, הן מהבשר והשומן הנבלע בדופן התנור.

ואין לדחות הדויעה עולה רק למעלה, ותגוריהם היו פתוחים, א' דא"כ היה להחזיר על היתר הצליה רק בתנורים פתוחים, ועוד דכידוע שגם בזמן השי"ס היו להם תנורים שפתחיהם מן הצד, ויותר מזה מפורש בגמ' (שבת י"ח ע"ב) שהיו נוהגין לסגור פתח תנוריהם, וכן מפורש ברא"ש (ע"ז פ"ה סו"ס י"ח) עיי"ש, ועוד דאנן קיי"ל (סו"ס י"ב) שזיעה אוסרת גם מן הצד, ובפרט בדבר מגולה שכל התנור מתמלא זיעה, וא"כ הדק"ל דכל התנור מלא זיעה ואוסר.

בתנור אין חילוק בין מאכל יבש ללח יבש, ובאוכלין י"א דזיעה לאו כמותו, וכן נראה שיטת הבית מאיר (או"ח ריש סי' תס"א) עיי"ש, אבל למעשה זה אינו, ושני חשוכות בדבר, א' דדעת הרבה פוס' שלא

לחלק בזה, וכפתח"ח (סוף סי' צ"ב) ובית שלמה, ודרכ"ח, ומנח"י שם, ועוד דהאמת הוא, שגם בפסח עצמו היה די זיעת משקין, מחמת רוטבו ושמנו הנוטפים מבשרו, וכדאי להדיא במשנה שם, נטף עליו מרוטבו וכי'.

במק"ש נהגו היתר בזה אף לכתחילה. ועוד מלבד כל הנ"ל, לא ידענו מה יענו כל המחמירים הנ"ל, לסוגיא (דובחים צ"ה ע"ב) שם מפורש להדיא, דאין התנור כולע כלום מהנאפה ונצלה בו, וכמש"כ רש"י שם להדיא וז"ל, שאין התנור כולע "כלום" הרי דפשיטא לנו דאין לחוש בתנור משום זיעה כלל, ואין לדחות דשאנו בשר החטאת דסוג אוכל הוא, וזיעת אוכליו לאו כמותו, וכדחיות הנ"ל, לענין בשר הפסח.

ומש"כ הבית שלמה (שם) לדחות ראיה זו, דשאני תנוריהם שהיו פיהם למעלה ממילא לא הגיע הזיעה לדפנות, ואף שכותליו משופעין כמגדל, נחלק הבית שלמה לאוקים, דהש"ס מירי שתלו הבשר רק באמצע כנגד פי התנור, עכ"כ, הנה עפר אני תחת כפות רגליו, אבל כמה דחוק ורחוק לפרש כן, דמירי דוקא מבשר שגדלו כגדול הפתח, והעמידו דוקא באמצע, וכל כי האי ודאי הו"ל לש"ס ומפרשין להתנות להדיא, בפרט מאחר שנוגע לדאורייתא דבליעת קדשים, ועוד מי גילה לנו שתנורי ביהמ"ק היה פתוחים מלמעלה, דילמא היו סגורין כסוגיא והרא"ש הנ"ל, ועוד דילמא היו פתחיהן מן הצד הכל כנ"ל.

ועוד מה יענה לרברי הרמב"ם שם (פ"ח ממעשה הקרבנות הי"ד) שג"כ סתם היתר בזה, ולא חילק בכלום, על אף שבזמנו כבר

לא היו סתם תנוריהם פיהם למעלה, וכדמוכח בב"י (או"ח רנ"ג) עיי"ש, ומלבד זה הרמב"ם סותר להדיא פירושו של הבית שלמה, שהרי כתב טעם אחר בהיתר, משום שאין הכשר "נוגע בתנור", עיי"ש, הרי הודיע לנו, דמאחר שאין נוגע בדופן התנור סגי, יעמידו היכן שירצה, תחת גגו או שיפוע דופןו, הכל מותר, והא דאי, דלא הצריך הכונה כנגד הפתח.

היתר משום שנאפה תוך כלי

נוסף לכך, הלא רוב מאכלים אופים ומבשלים תוך אגנוח וכלים, ואם נבוא לאוסרם משום זיעה, נמצינו חלילה אוסרים את המפורש בתורת ה' להתיר, והלא מפורש בגמ' (ע"ז י"ג ע"א), לא הלכת לצור מימך, וראית ישראל ונכרי ששפתו שני קדרות זו אצל זו, שמשם למדו הכל, להתיר לצלות ולבשל נבילה ושחיטה יחד, ולא חששו, לא משום ריחא, ולא משום זיעה, וכמו שהעתיק הב"י (סי' צ"ז, ד"ה וכתב עוד וכו') וז"ל; וכתב עוד (הרשב"א) דלא אמרו ריחא מילתא היא, אלא דוקא לצלי, אבל לקדירה ליכא למיחש כלל, ואמרינן נמי (פ"ק דע"ז) לא הלכת לצור מימך, וראית ישראל ונכרי ששפתו שני קדרות זו אצל זו, ולא חשו להם חכמים, ע"כ, וז"ל בח"ה הקצ"ר, ואם בא לבשלם בקדירה זה לעצמו וזה לעצמו, "אפילו בתנור במקום צר", ואפילו "פה הקדירה מגולה" מותר, אפילו "לכתחילה", שאין ריח המתבשלים גדול, עכ"ל, וכן כתב הר"ן (פ"ק דע"ז) עכ"ל הב"י.

וכן הלכה פסוקה כוותייהו, בטושו"ע פעמים, (שם סי' ק"ח — וסי' קי"ח סי"א) ואף הרמ"א והט"ז והש"ך שהחמירו בזה לכתחילה, אין זה אלא מחשש תערוכת, או

ניצוצות הניתזים, וכמפורש שם בט"ז וש"ך, לאפוקי בישול בשר — וחלב, אף לזה לא חששו, וכמו שכתב הט"ז וז"ל, ולפי זה, אי הוי שתי קדירות של ישראל, אחת של בשר ואחת של חלב, "אין איסור אפילו לכתחילה, לבשלם בתנור אחד", עכ"ל, הרי דפשיטא לנו דרכותינו הראשונים, ולבעלי השו"ע, וגדולי האחרונים, היתר הכישול בשני קדירות — בתנור אחד — אפילו לכתחילה ובאיסור היתר, ותלתא לריעותא, א) בבת אחת, ב) קדירות מגולות, ג) תנור קטן.

אף המחמירים מודים בנידון דידן

ומה שהרמ"א והש"ך (סי' ק"ח שם) החמירו קצת בזה אף לענין בב"ח, אינו נוגע כלל לנידון דידן מכמה טעמים, א' דהם לא החמירו אלא מטעם ריחא, ובהרבה תנאים לריעותא, דהיינו בתנור קטן — וסתום לגמרי, לאפוקי תנור דידן, די"א שדינו כגדול, עיין דרכ"ח (סוף סי' צ"ז) ב' ואף את"ל דקטן הוא, הלא רובם ככולם פתוחים מגבם ומתחתיתם, וכנ"ל, ודינו כפתוח, וכמפורש ברמ"א וש"ך (שם ס"ק י"ז), ג' והוא העיקר, דאף בסתום לגמרי, לא החמירו, אלא לכתחילה, וגם בזה רק משום ריחא, וכמש"כ הש"ך (שם), אבל לא משום זיעה, ד' בזה אחר זה היתר הרמ"א אף במחבת, וזלת אם הזיע משניהם, משמע להדיא, דבתנור גם זה לא שייך, ה' ראה זה פלא, שהפוס' העתיקו קולות תנור, אף לענין חמץ בפסח, וכרמ"א ומג"א וש"א (תמ"ז ס"ב) ושע"צ שם בשם הגר"א והגר"ז וש"א (ק"ח סו"ס"א) וא"ת דשייך אף בשום צד זיעה בתנור, היעלה על הדעת שלא חששו לזה לענין חמץ, לכה"פ כהי"א

האוסרים משום ריחא. בתנור קטן וסחום, בו בזמן שזיעה דינו כממש.

מאז מתן תורה — לא חששו לזיעה בתנור

מעתה לאור כל המבואר, כל מעיין צדק תמה תמה יקרא, א"ת דשייך בתנור חשש זיעה כלל, היחנן שחכמי השי"ס, התנאים, והאמוראים, ואחריהם הגאונים, והראשונים, והראשונים, וגדולי האחרונים מייסדי הלכה זו לדורות, יעלימו עיניהם לגמרי מחשש זיעה, ובפרט תגדל התמיה, אחרי שבעלי השו"ע, כבר הזכירו כעבר דין זיעה (בסי' צ"ב — וסי' צ"ג) ואילו כאן שטרחו לפרט ולבאר כל פרט הנוגע לתנור, א"ת דשייך זיעה בתנור, היתכן שבר' מקומות שהזכירו דין תנור בשו"ע, לא העלו חשש זיעה אף ברמז כ"ד, ואף לא אחד מגדולי הפוסקים ובעלי המפה המפורסמים, הלא זו היתה ראשית חובתם, לפרש ולצוות מיד ולדורות, כל חשש איסור השייך בזה, ובפרט בדבר כזה, הנוגע לדאורייתא, והוא שכיח ומעשים בכל יום, ועל אף כל זאת, העלם העלימו זקני העדה עיניהם, הלא דבר הוא.

לאור כל המתבאר עד כמה היתירו פשוט ומיוסד בשי"ס ושו"ע וכל הפוסקים, לא לחנם התרעם הגאון יעב"ץ ז"ל, והקים קול צוחה באהלה של תורה, על המחמירין בדין זה, עד שכתב שהוא בורות גמורה, וחסידי שוטה המאכזר ממון ישראל.

אין זיעה בתנור

ועל כרחק האמת יורה דרכו, דמעולם לא עלתה על דעתם, דשייך כלל זיעה בתנור, יהיה באיזה תנור שיהיה, ובאיזה מאכל, ובישול וצליה שהוא, וכ"ש

במאכלים המתבשלים תוך קיריה, או אגנות, כי חשש זיעה בתנור, לדעתם, לא היה — ולא נבדל לא לענין בשר וחלב, ולא לענין איסור והיתר, ומעיקר הדין אף לא לענין המץ בפסח, והיה אף כי ימצא בתנור משהו זיעה באיזה אופן, עכ"פ אין בכוחו לאסור את המאכל הנאפה והמתבשל אחריו, וכמש"כ המיימוני והובא בש"ך עיין להלן.

הטעם שלא שייך זיעה בתנור

ובטעם הדבר, שלא שייך זיעה בתנור הוא פשוט, וכבר רמזו המיימוני (שם) זה לשונו: ואפילו נגע בכלי כשהחוד ואופן תחתיו הי' ראוי להתיר דכיון שהוא מעט "וגם כח האור מייבש", כלומר, כי מדרך הטבע, כל חלל המתחמם מכח אש ותולדותיו, ככל אשר יגבר חמימותו, כך יסור ויחייבש לחותו, וכאשר עדים אנו, על כל יושבי חבל ושוכני ארץ, הדרים בהרים הגבוהים, שאף בעיצומו של השרב והקיץ האויר יבש, לא זיעו שם כבשפילה והטעם, שככל אשר יגבה ההר, כך הם מתקרבים לקרני השמש, היוצר חום ויבשות, ומונע ושורף הלחות, וכן הדבר מוחש בחוש ומציאות, בין שני חדרי זיעה אחד לח, והשני יבש, וכל זה מחמת כח האש הלוהט בחלל היבש, והי"ז וכ"ש בחלל התנור, שכת האש והחום גובר ועולה למדות גבוהות, עד שמאדה מיבש ומכלל כל לחלוחית שבו, וכל משהו זיעה ולחות הנפלט מהתבשיל, מיד עם פליטתו מהקיריה, טרם הגיעו לדופן — וגם התנור הוא מתאדה ומתייבש כהרף עין, וכ"ש שאינו מגיע לקיריה הסמוכה לו, והחוש והמציאות הנאמנים יותר ממאה עדים יעידו על זה, פוק חזי שלעולם לא תמצא

בגג התנור שום זיעה תלויה ונוטפת, זולת אם יניח התבשיל בתנור אחרי כיבויו, שחום התנור מצטנן.

מעתה גם ניקל להבין, למה לא חששו למעט השומן הגדבק בדפנות, דמ"ג, א) הרי בסתם תנור כאמור אין זיעה ולחלוחית, ב) ואת"ל דיש, אין זה אלא מעט הבטל בסי, וכמו שהזכירו להדיא המיימוני ומהרש"ם, ג) ואת"ל שאין שם סי, הרי מיעוט זה כבר נשרף, נתייבש, או נפגם, ד) ואף אם שלש אלה לא יעשה לה, אין לשומן הנבלע בדפנות התנור כח לאסור התבשיל, כתשרי מיימוני וש"ך (ק"ח ס"ק י"ב).

הזדירות שלא יבוא לירי זיעה

אולם יש לזוהר לכתחילה, שלא לגרום לזיעה בתנור, והיינו. שלא יניח התבשיל זמן מה בתנור מגולה אחר כיבויו, שאז מתמלא אט אט בזיעה, ודיש לחוש לכתחילה למש"כ הבית מאיר (שם) וש"פ, אלא שאין הדבר מצוי כ"כ להשאירו בפנים, ועוד דאפילו אם משאירו בתנור אינו מתמלא בזיעה מיד, אלא אחר שהתנור מתחיל להצטנן, ואף אם הויע אין יכול לאסור שוב מכמה טעמי, וכנ"ל שהתנור נכשר מיד עם היסיקו, וכרב נוטראי ומהרי"ב בטור וד"מ (ריש תנ"א) והיעב"ץ והמהרש"ם שהסכימו כן בפשיטות בתנור של מתכות, ועוד הבאנו לזה חבל ראיות בתשובתינו הנ"ל להלי פסח, עיי"ש.

אף חשש היעב"ץ, לא שייך כהיום

ודע עוד יותר, שאפילו החשש דנשפך, שנזכר ביעב"ץ לענין לכתחילה, נחבטל לגמרי כהיום, אחרי שעיקר השימוש בתנורינו נעשה בתבניות, שלרוב אין שום

לחלוחית זכ תחתיהם כלל, וכמו שמסיק היעב"ץ עצמו שם, דכל כה"ג אין שום מקום להחמיר אף לכתחילה, נוסף לכך שכל מדפי תנורינו חלולים ברובם, ונמצא הרבה למעליותא, א) בסתם אין נשפך כלום, ב) ואת"ל דנשפך, אינו אלא מעט, ובטל בסי, ג) ואת"ל דאין סי, עיקרו נשפך למטה, במקום שאין מניחים שאר קדירות, ד) ע"י שהוא מתכות, הוא מתלכך מיד, ה) ע"י שאש מתחתיו, רובו נשרף ומתייבש מיד.

דעת השו"ע ורוב הפוסקים ובתראי

והחכם אשר עיניו בראשו והאמת נר לרגליו יכיר, שבעיקר זבירינו הלא מבואר להדיא בשי"ס וכל הפוס', וכאמור, ואנו לא באנו אלא להוכיח שכן הוא העיקר לדינא, ואף שכמה מחברים החמירו בדבר, אנו אין לנו אלא סתימת השי"ס והטור השו"ע וכל מפרשיו פה אחד, ומינה לא תזוע, ובפרט שכן פסקו להדיא גם בתראי ובתראי דבתראי, ה"ה הט"ז (יו"ד קי"ח שם) והיעב"ץ, והיר אפרים (שם), ומהרש"ק בטוטו"ד (תליתאי קע"ו), והכתב סופר (יו"ד סי' נ"ד), והמשנה ברורה (הל' פסח שם) ולבושי מרדכי (יו"ד תליתאי סי' פ"ד), אשר הוסיף עדות, שכן דעת "להקת גדולי אחרונים להקל בזה", וכ"פ בשו"ת בית היוצר (סי' כ' כ"א) כמובא במנח"י דרך אגב. הרי אין ספק שהתירם בזה הוא היתר עולמי ונצחי, לא אמרה תורה שלח לתקלה, וזאת התורה לא תהא מחולפת.

מעתה פשוט דכל המחמיר בזה, אינו אלא מן המתמיהין, אה"י דמה שנהגו הרבה שיש להם שני תנורים נפרדים, יש לזה מעלה, שאפשר לאפות ולבשל באותו זמן שני המינים, וכן שלא יצטרך לבדוק נקיון התנור, אבל כל מי שאין היכולת בידו,

תורה, כירושלמי (גדרים פ"א ה"א) ותו לא מדי.

פיסקא דהאי דינא

מעשה לאור כל האמור קם דינא, דבכל אופן שזכרו הרמ"א וש"פ, להתיר צלית ובישול בשר וחלב, אם כריעבד בכ"א, או לכתחילה בזה אחר זה, אין לחוש בו משום זיעה, ולכן מותר לאפות, לצלות, או לבשל, בין מאכל יבש — ובין מאכל לח, בין של איסור והיתר, ובין בשר ודגים או מאכל של פסת בתנור חמץ, וכ"ש בשר וחלב, או פת, באותו תנור "כזה אחר זה" ואפי' לכתחילה, ואפי' מיד כשהתנור עדין חם וריחו נודף ממנו הקודם.

החברדל שבין התנורים

אולם כל זה אינו אלא כסתם תנורים שבבית, אבל בתנורי מסעדות ומפעלים, וכן בתנורי טוסטר שבבית, מסתפינא להקל ועכ"פ לכתחילה, כי הרבה לכלוך בעין שכית בהם, וכ"ש בתנור מיקרו גל "MICROWAVE OVEN" דפשיטא שאסור להחם בו בגלוי, בשר וגבינה, או איסור והיתר, אפי' בזא"ז, וכ"ש בב"א, שאין לו ולתנור ולא כלום, כי אין חמימות בחלל כבדי לשרוף וליבש הזיעה, על כן יזהר מאד לכסות לכה"פ מין אחר, ושהכיסוי יחזיק מעמד, כי מדרכו להתפרק מכת ריכוז החום, ויניח כלי אחר מתחתיהם לבשר ולחלב, מאחר שדרכם לזוב תחתיהם מרוב החמימות, ואם לא נזהר ונתבשר בגלוי והזיע המיקרו גל מהם, יכשירם ע"י מים, בכלי רחב לכה"פ כרוחב הכלי שנאסר על ידו.

והנלענ"ד בעז"ה כתבתי.

חלילה להחמיר לאחרים אף' חומרא כ"ד בזה, ובפרט בשעת חפזון וצורך, כמו ערבי שבתות וימים טובים וכדו', כאשר הרחיק היעב"ץ את המחמירים בזה, דזהו בורות, והפסד ממון ישראל, וחסידות של שטות, עיי"ש.

ובפרט אלו המצריכים להמתין מעל"ע, בין אפית ובישול בשר לחלב, ואח"כ עוד ללבוש התנור ביניהם, כמה הוראות אלו מרפסן איגרא, ושעות בדבר משנה, וכמה גרוע להטיל חומרות, טירחא, והוצאות יתר, על השואלים, בדבר שהוראתו פשוטה להיתר, כי כל בר בי רב יודע, שהמתנת מעל"ע לא נאמר רק לענין בליעת איסור, ולא בין שני המינים שהיתרא בלעו, כ"ש דאין צריך מעל"ע בהכשר ליבון, כמבואר בד"מ (יו"ד קכ"א סקט"ו) בשם הגהות מיימוני, ובדרכ"ת (שם ס"ק ל"ו) בשם הכנה"ג וש"פ.

אבל מה לנו להאריך, בדבר שאבותינו ורבותינו וכל חכמי הדורות נהגו בו היתר מאז ימות עולם, שמעולם לא היה להם רק תנור אחר, ולא הצריכו לא הכשר, ולא המתנה, אלא נקיון מקום הנחת הקדירה, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, וכעדות הרב השואל ביעב"ץ, והסכמת היעב"ץ, והיד אפרים, וביח שלמה שם, ומהרש"ם ושאר כל הפוס', אין אחר המנהג ולא כלום, הן הן הדברים והמנהג שעליו סמכו כל בית ישראל מעולם, וגם לנו די בזה, וחלילה לעשותם כעבריינים, ונכשלים באיסור בכ"ח ח"ו, ולמורה המחמיר בזה, אף אתה אמור לו, די לך כמה שאסרה